

17:11 **כְּנִיסַת הַשָּׁבֶת:**

בס"ד **פְּרֻשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: וַיִּקְרָא** לרפואת: ג'זופין איילה בת אסתר

18:20 **יְצִיאַת הַשָּׁבֶת:**

עַרְשׁ"ק ה' אדר ב' תשע"ד (7.3.14) ומיטל דורית בת רות

הַפְּטָרָה: "עַם זֶה יִצְרָתִי" לעילוי נשמות: יצחק שושי בן סעדה ז"ל ושירן בת שרה ז"ל ת.נ.צ.ב.ה

בְּנֵי צִיּוֹן

"אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבָּן לַה'" (א', ב') (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

ידוע שהבְּרָכָה "בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁעָשָׂה לִּי כָּל צָרָכַי". תִּקְנֵנוּ לָנוּ חַז"ל עַל לְבִישַׁת נַעֲלָיִם לְרַגְלֵנוּ, כַּמְבוֹאָר בְּשִׁלְחֵן עֲרוּךְ (או"ח סימן מו', סעיף א'): "כְּשֶׁנֹּעַל מִנְעָלָיו יִבְרַךְ שֶׁעָשָׂה לִּי כָּל צָרָכַי". וְצָרִיךְ לְהִבִּין עֲנִיָּן זֶה. שָׁכֵן, מִדּוּעַ תִּקְנֵנוּ לָנוּ חַז"ל לְבָרֵךְ עַל נְעִילַת הַמְּנַעַל "שֶׁעָשָׂה לִּי כָּל צָרָכַי"? שָׁכֵן, אֵיךְ עַל-יְדֵי נְעִילַת הַמְּנַעַל נִכְלָלִים/נַעֲשִׂים כָּל צוּרְכֵינוּ?

תְּחִלָּה, נִקְדָּים לְהַבִּיא מָה שֶׁכְּתֹב הַשֵּׁל"ה הַקְּדוּשׁ (בְּשֵׁם מוֹרוֹ וְרַבּוֹ הַמְהַרש"ל): "וְצָרִיךְ לְתַת טוֹב טַעַם וְדַעַת... לְנְעִילַת מְנַעֲלִים (ו) בְּרָכָה זוּ ("שֶׁעָשָׂה לִּי כָּל צָרָכַי"). וְקִבְּלָתִי מִמּוֹרֵי הַגָּאוֹן הַחֲסִיד מֵהַרש"ל, שֶׁהַעֲנִין הוּא כְּפִי מָה שֶׁאָמַר דּוֹד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, בְּמַעֲלַת הָאָדָם (תְּחִילִים ח', ו'): 'וְתַחֲסִרְהוּ מַעֲט מֵאֲלֹהִים... תִּמְשִׁילְהוּ בְּמַעֲשֵׂי יְדִיד, כֹּל שֶׁתָּה(=הַבְּרִיאָה) תַּחַת רַגְלָיו (שֶׁל הָאָדָם), צָנָה וְאֲלָפִים כָּלֵם וְגַם בְּהֵמוֹת שְׂדֵי'.

(כְּלוּמַר), הַקַּב"ה בְּרָא ד' מַדְרָגוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, זוֹ לְמַעְלָה מִזֶּה: (א) הַדּוּמָם. (ב) הַצּוּמָח, שֶׁעוֹלָה עָלָיו וְיוֹנֵק מִמֶּנּוּ. (ג) בְּעֵלֵי הַחַיִּים, הָעוֹלָיִם עַל הַצּוּמָח וְאוֹכְלִים מִמֶּנּוּ. (ד) חֵי מַדְבַּר, הוּא הָאָדָם, הַמוֹשֵׁל בְּבַעֲלֵי הַחַיִּים, אוֹכֵלֵם וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם וְעוֹלָה (עֲלֵיהֶם).

וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר: 'כֹּל שֶׁתָּה(=הַבְּרִיאָה) תַּחַת רַגְלָיו (שֶׁל הָאָדָם) צָנָה וְאֲלָפִים', רְצוֹנוֹ לוֹמַר, שֶׁ(אִם) מוֹשֵׁל (הָאָדָם) בְּבַעֲלֵי הַחַיִּים... כָּל שָׁכֵן, שֶׁמוֹשֵׁל בְּצוּמָח וּבְדוּמָם שֶׁתַּחֲתִיָּהֶם. נִמְצָא, שֶׁהַכֹּל תַּחַת רַגְלֵי הָאָדָם. וְכִשְׁלוֹקֵחַ הָאָדָם הָעוֹר מֵהַבְּהֵמָה, (כְּדִי) לַעֲשׂוֹת מְנַעֲלִים לְמַדְרָךְ כֶּף רַגְלָיו, (דְּבַר זֶה) מֵרָאָה בְּיוֹתֵר שֶׁהוּא הַמוֹשֵׁל, וְהַכֹּל תַּחַת רַגְלָיו מִמֶּשׁ. וּמִצַּד... (זֶה) נִמְצָא מְבוֹאָר, שֶׁנַּעֲשׂוּ לוֹ כָּל הַצָּרִכִים, שֶׁהָרִי מוֹשֵׁל הוּא בְּכֹל מָה שֶׁיֵּשׁ בְּעוֹלָם. עַל-כֵּן כְּשֶׁנֹּעַל מִנְעָלָיו מְבָרַךְ "שֶׁעָשָׂה לִּי כָּל צָרָכַי".

הִנֵּה, כִּי כֵן יֵאִירוּ עֲנִיָּנוּ לְהִבִּין אֵת נוֹסַח הַבְּרָכָה עַל לְבִישַׁת נַעֲלָיִם, "שֶׁעָשָׂה לִּי כָּל צָרָכַי". שָׁכֵן, בְּכַךְ שֶׁאֵנוּ מִשְׁתַּמְשִׂים עִם עוֹר שֶׁל בַּעַל חֵי, לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ נַעֲלָיִם לְדְרוֹךְ עֲלֵיהֶם, אָנוּ מֵרְאִים שֶׁהַקַּב"ה הַשֵּׁלִיט אֵת הָאָדָם עַל כָּל הַבְּרִיאָה, בְּבַחֲיַנֵּת "תִּמְשִׁילְהוּ בְּמַעֲשֵׂי יְדִיד כֹּל שֶׁתָּה(=הַבְּרִיאָה) תַּחַת רַגְלָיו (שֶׁל הָאָדָם), צָנָה וְאֲלָפִים כָּלֵם וְגַם בְּהֵמוֹת שְׂדֵי".

שֶׁהָרִי, אִם הָאָדָם שׁוֹלֵט בְּבַעַל הַחֵי (שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִן הַדּוּמָם וְהַצּוּמָח), עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה שֶׁהוּא שׁוֹלֵט בְּדוּמָם וּבַצּוּמָח הַנְּמוּכִים, שֶׁהֵם כְּלוּלִים בְּתוֹךְ בַּעַל הַחֵי. לְכֵן תִּקְנֵנוּ לָנוּ חַז"ל לְבָרֵךְ עַל נְעִילַת הַנְּעִלָּיִם מֵעוֹר שֶׁל בְּהֵמָה "שֶׁעָשָׂה לִּי כָּל צָרָכַי", כִּי בִּנְעִילָה זוֹ הַתְּבַרֵר שֶׁהַקַּב"ה הַשֵּׁלִיט אֵת הָאָדָם עַל כָּל הַבְּרִיאָה. וְעַתָּה, בֵּא וּרְאֵה מָה שֶׁמְצִינֵנוּ בִּיאוֹר חֲדָשׁ עַל נְעִילַת הַמְּנַעַל, בְּמִשְׁנֵתוֹ הַטְּהוֹרָה שֶׁל הַ"אֲגָרָא דְּפִרְקָא", הָאוֹמֵר (סִימָן דש"י), שֶׁ"עֲנִין לְבִישַׁת הַמְּנַעֲלִים הוּא כְּדִי שֶׁלֹּא יִגַּע בְּשָׂרוֹ (שֶׁל הָאָדָם) עַל הָאָדָמָה, כִּי בְּחֻטְאוֹ שֶׁל הָאָדָם הָרֵאשׁוֹן **נִתְקַלְלָה**(=הָאָדָמָה), עַל-כֵּן עוֹשִׂין הַפֶּסֶק בֵּין הַרְגֵל לְאָדָמָה (**הַמְּקוּלָּת**).

(אוּלָם) בְּמִקּוֹם אֲדַמַּת קֹדֶשׁ, שֶׁ(שֵׁם) יִצְאָה הָאָדָמָה מִכָּלל 'אֲרוּר' לְיִבְרוּךְ, יֵשׁ לִילָךְ יַחַף(=לֹא נַעֲלָיִם). וְזֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת ג', ה'): 'שֶׁל נַעֲלִיךְ מֵעַל רַגְלֶיךָ כִּי הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמַּת קֹדֶשׁ הוּא'. מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁל הַ"אֲגָרָא דְּפִרְקָא", אָנוּ לְמַדִּים שֶׁהַסִּיבָה שֶׁאֵנוּ נוֹעֲלִים נַעֲלָיִם הִיא כְּדִי לְהַפְרִיד בֵּינֵינוּ לְבֵין הָאָדָמָה, **שֶׁנִּתְקַלְלָה** בְּחֻטְאֵה אָדָם הָרֵאשׁוֹן. וְזֹאת, כְּפִי שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית ג', יז): "וְלֹאָדָם אָמַר כִּי שְׁמַעַתְּ לְקוֹל אֲשֶׁר־וְתֹאכַל מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, **אֲרוּרָה** הָאָדָמָה בְּעִבּוּרָךְ...". אוּלָם, בְּמִקּוֹם שֶׁהָאָדָמָה שֵׁם **נִתְקַדְּשָׁה**, צָרִיכִים אָנוּ לְהוֹרִיד אֵת הַנְּעִלָּיִם, כְּדִי לְהוֹרֹת עַל **קְדוּשַׁת** הָאָדָמָה, שֶׁיִּצְאָה מִכָּלל "אֲרוּר" לְכָלל "בְּרוּךְ".

וּמוֹסִיף וְאוֹמֵר הַ"אֲגָרָא דְּפִרְקָא", שֶׁזֶהוּ הַטַּעַם לְמָה שֶׁאָמְרוּ חַז"ל בְּגִמְרָא (שִׁבְת קכט'): "אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: לְעוֹלָם יִמְכּוֹר אָדָם קוֹרוֹת בֵּיתוֹ, וַיִּקַּח מִנְעָלָיִם לְרַגְלָיו". וְזֹאת, בֵּינּוֹן שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לְהַפְסִיק בֵּינוֹ לְבֵין הָאָדָמָה **שֶׁנִּתְקַלְלָה**. וְהַפֶּסֶק זֶה הוּא רַק עַל-יְדֵי שִׁשִּׁים הָאָדָם "מְנַעֲלִים לְרַגְלָיו".

(בְּסִפּוֹר "רוּחַ חַיִּים" לַהֲגַה"ק רַבִּי חַיִּים פְּלֶאגִי (או"ח סימן תקנ"ד, אוֹת ב') הוּא מְבִיא גַם אֵת הַטַּעַם הַנִּי"ל, שֶׁנְעִילַת נַעֲלָיִם הוּא כְּדִי לְהַפְסִיק בֵּין הַרְגֵל לְבֵין הָאָדָמָה **הַמְּקוּלָּת**. וּמוֹסִיף עַל-כֵּךְ רָמַז נֶאֱמַר, בְּשֵׁם בְּנוֹ וּמִמֶּלֶא מְקוֹמוֹ הַגַּה"ק רַבִּי אֲבָרְהָם פְּלֶאגִי, שֶׁ"נַעֲל" - רֵאשִׁי תִיבוֹת "נֶחֱשׁ - עֶפֶר לְחֵמוֹ". לְרִמּוּז, שֶׁתְּכַלִּית נְעִילַת הַנַּעַל הִיא לְהַפְסִיק בֵּין הָאָדָם לְבֵין עֶפֶר הָאָדָמָה, שֶׁהִיא לְחֵמוֹ שֶׁל הַנְּחָשׁ).

וְזוֹהִי גַם הַסִּיבָה, אוֹמֵר הַ"אֲגָרָא דְּפִרְקָא", שֶׁאֵנוּ מְבָרְכִים בְּבִרְכוֹת הַשַּׁחַר עַל נְעִילַת הַמְּנַעַל "שֶׁעָשָׂה לִּי כָּל צָרָכַי". שָׁכֵן, כָּל צָרְכָיו שֶׁל הָאָדָם מְסַתְּכָמִים בְּכַךְ שֶׁהוּא רוֹצֵה לְחַפּוֹץ בְּבִרְכָה, וְלְהַפְסִיק אֵת הַקְּלָלָה. וְלָכֵן,

אומר ה"אגרא דפרקא", ביום הכיפורים, ביום הקדוש, אסור לנעול מנעל, כיון שהארץ מתקדשת בקדושת יום הכיפורים ויוצאת מקללה לברכה, וכיון שפך אסור לנו להפסיק על-ידי נעילת הסנדל בינינו לבין הארץ שהתקדשה.

ומוסיף ואומר ה"אגרא דפרקא", שפך הוא הדבר ביום תשעה באב: יום זה נאסר אף הוא בנעילת המנעל, כדי להורות על הגאולה העתידה לבוא. שכן, אמרו חז"ל, שביום תשעה באב נולד משיח בן דוד, שיגאל אותנו במהרה. ומכיון שפך, ויום תשעה באב רומז על הגאולה העתידה, שאז, כידוע, יתוקן חטא אדם הראשון, והארץ תצא מקללה לברכה, לכן אין אנו נועלים מנעל ביום זה - כדי להורות שהמשיח הוא שיגאלנו ויוציא את הארץ מקללה לברכה.

כיון שבאנו לידי כך, יאיר לנו גם להבין את ביאור האריז"ל ("לקוטי תורה וטעמי המצוה" ויקרא"), שמה שצונו הקב"ה להביא קרבן מן הבהמה, הוא כדי להעלות את הדומם, הצומח, החי והמדבר אל ה'. כי בכך בקש הקב"ה ללמדנו, שתכלית בריאת האדם בעולם הזה היא, שיעלה ויקדש לה' את כל הבריאה, על ארבע בחינותיה - דומם, צומח, חי ומדבר.

ולכן כתוב בפרשה (ויקרא א', ד'): "וסמך ידו על ראש העלה, ונרצה לו לכפר עליו". דהינו, שחוטא צריך לסמוך את ידיו על ראש העולה ולהתנדות, על שלא נתעלה (בזמן החטא) מעל דרגת הבהמה, ועל-ידי כך לא קים כראוי את הפסוק "כל שתה(=הבריאה) תחת רגליו".

וכאשר החוטא עושה כך, וסומך ידיו על ראש הבהמה, הנה עושה הוא בכך פועל דמיוני, שצריך הוא להיות למעלה מהבהמה, ועל-ידי כך "ונרצה לו לכפר עליו".

"וכל קרבן מנחתך במלח תמלח ולא תשבית מלח ברית אלהיך מעל מנחתך על כל קרבנדך תקריב מלח"

על הפתוב: "וכל קרבן מנחתך במלח תמלח ולא תשבית מלח... על כל קרבנדך תקריב מלח", אומרים חכמי ישראל, שבפסוק זה נזכרת המלה "מלח" שלש פעמים. ויש לומר שלכן כתב רבנו הרש"ש זיע"א בסידור הפנות, שצריך לטבול את פרוסת הלחם של "המוציא" במלח שלש פעמים, שהרי "מלח" הם אותיות "לחם".

ויש עוד לומר, שהנה נאמר בגמרא (ברכות ה'): "רבי שמעון בן יוחאי אומר: שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, וכלם, לא נתנו אלא על ידי יסורין, ואלו הן: תורה, וארץ ישראל, והעולם הבא". והנה, המלח רומז לייסורין, כפי שכתוב שם בגמרא, וכמו שהמלח ממתק את הבשר, כך הייסורין ממתקין(=מנקים ומטהרים) את האדם (מעונותיו). ולכן נזכר בפסוק שהבאנו לעיל ("וכל קרבן מנחתך במלח...") שלש פעמים מלח, לרמזו לשלש המתנות הנ"ל (ויש להוסיף, ששלש פעמים שם הוי"ה(=26) הוא כמנין מלח/לחם(=78)).

והנה, אמרו חז"ל, ונפסק להלכה בשלחן ערוך (או"ח סימן קס"ז), שצריך להיות מלח בתוך הסעודה. שכן, מובא במדרש רבה ("עקב"), כי כל מה שאוכלים ישראל בעולם הזה אינו אלא מכח הייסורין שבאים עליהם. (שהרי הייסורין ממתקין(=מנקים ומטהרים) את כל עונותיו של אדם) לכן נתנו את המלח בתוך הסעודה, לרמז שכל מה שאנו אוכלים, אינו אלא מכח הייסורין שדומים למלח, ורק בזכותם אנו אוכלים בעולם הזה. ויש להוסיף, ש"ולא תשבית מלח" ראשי תיבות "מות" - לומר, שהשם מלח על שלחנו (עין ברמ"א שם) ינצל ממגיפה וממות, ויארץ ימים.

וראוי להוסיף, ש"מלח ברית אלהיך" סופי תיבות חת"ך - שם קדוש הממונה על הפרנסה - רמז לכך שכאשר אנו מברכים "המוציא" צריכים לכוון בפסוק "פוחת את ידך" גם על סופי התיבות של הפסוק, אשר מהם מתקבל השם הקדוש חת"ך, כדי שנושפע שפע רב טוב משמים, אכ"ר. אשר נשיא יחטא"

מסופר על ה"חפץ חיים", שנסע פעם עם בעל עגלה, ובדרך שפך לפניו העגלון את מרי נפשו וצרותיו: הנה סוסי הטוב, שהביא לי פרנסה בשפע מעד ונפח את נשמתו, ומאז נתקפחה מאד פרנסתי, ומדוע מגיע לי גורל זה? אמר ה"חפץ חיים" לעגלון: אל לנו לבוא בטענות כלפי הקב"ה, כי "צדיק ה' בכל דרכיו, וחסיד בכל מעשיו", ויתכן ואינך מקים כראוי מצוות שבין אדם לחברו, ולכן, מודדים לך מן השמים מידה כנגד מידה. וכי מעולם לא קרה לך שקבעת מחיר עם הנוסע, ותוך כדי הנסיעה דרשת הוספה?

הטפת המוסר של ה"חפץ חיים" לא נעמה כלל לאזניו של בעל העגלה, ולכן שסע את דברי הרב בשאלה: ומדוע גנבו אשתךד מכבודו בתחנת הרקבת את מעיל הפרוה שלו? האם גם זה היה ענש מן השמים? ואתה חושב שאני צדיק? - השיב לו ה"חפץ חיים" - גם אני חוטא בענייני ממונות. הרי אני עוסק במכירת הספרים שחברתי, ולפעמים יש בספר דף קרוע או מטושטש. אמנם אני עובר על כל דף ודף, אבל שגיאות מי יבין, ותמיד יש כאלו, ובודאי הקונים מתבישים להגיד לי זאת, ועל-כן באתי על עונשי...

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

17:11 **כְּנִיסַת הַשָּׁבֶת:**

בס"ד **פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: וַיִּקְרָא** לרפואת: ג'זופין איילה בת אסתר

18:20 **יְצִיאַת הַשָּׁבֶת:**

עַרְשׁוֹן ה' אָדָר ב' תַּשְׁע"ד (7.3.14) ומיטל דורית בת רות

הַפְּטָרָה: "עַם זֶה יִצְרָתִי" לעילוי נשמות: יִצְחָק שׁוֹשֵׁי בֶן סַעְדָּה ז"ל וְשִׁירָן בַּת שָׂרָה ז"ל ת.ג.צ.ב.ה

בְּנֵי צִיּוֹן

"וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה" (ה-אל"ף של "וַיִּקְרָא" היא זְעִירָא, הרי פֵּאֵלּוּ פְּתוּב "וַיִּקְרָא", אֲשֶׁר רוּמְזוּ עַל פְּתוּב בְּמַגִּילַת אֶסְתֵּר (ח', טז): "לַיהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשִׁשׁוֹן וַיִּקְרָא")

ה"שְׁפַת אֱמֶת" מְבָאָר בְּמִשְׁנַתוֹ הַטְּהוֹרָה (פּוּרִים תרמ"ח), שְׁמֶרְדֵּכִי הַיְהוּדִי נִקְרָא "אִישׁ יְהוּדִי... (ו) אִישׁ יְמִינִי", כִּיּוֹן שְׁשׁוּרְשׁוּיָם הֵם מִשְׁנֵי שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל. אִמּוֹ שֶׁל מֶרְדֵּכִי הָיְתָה מִשְׁבֵּט יְהוּדָה, וְלָכֵן נִקְרָא "אִישׁ יְהוּדִי". וְאֵילּוּ אָבִיו הָיָה מִשְׁבֵּט בְּנֵימִין, וְעַל-כֵּן הוּא נִקְרָא "אִישׁ יְמִינִי".

אִם כֵּן, צָרִיךְ לְהִבִּין עֲנִיָּן זֶה. שֶׁכֵּן, מְהִי הַמַּעֲלָה הַגְּדוּלָּה שֶׁל מֶרְדֵּכִי, שֶׁהִיא "אִישׁ יְהוּדִי... (ו) אִישׁ יְמִינִי"? תַּחֲלִילָה, נִקְדָּמִים לְהִבְיָא מָה שְׁמַצִּינּוּ בְּמִדְרָשׁ, שֶׁהַקִּב"ה חָנַן אֶת רַחֵל וְלֹאָה בְּשָׁנֵי כּוֹחוֹת נִפְלְאִים: אֶת כַּח הַשְּׁתִּיקָה נָתַן לְרַחֵל אִמְנּוּ, וְאֵילּוּ אֶת כַּח הַדִּיבּוּר/הַהוֹדָאָה נָתַן לְלֹאָה אִמְנּוּ.

וּכְפִי שְׁמוּבָא בְּמִדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה ע"א, ה'), עַל הַפְּתוּב, "וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתֹּאמֶר הַפַּעַם אוֹדָה אֶת ה' עַל כֵּן קָרָאתָ שְׁמוֹ יְהוּדָה": "לֹאָה תִּפְסָה פֶּלֶךְ (=כַּח) הוֹדָה, וְעַמְדוֹ הַיְמָנָה (=מְמָנָה) בְּעֵלֵי הוֹדָה - יְהוּדָה, (שְׁאֹמֶר) (בְּרֵאשִׁית ל"ח): 'וַיֹּאמֶר צְדָקָה מִמִּנִּי. דוֹד, (שְׁ)אֹמֶר (תְּהִלִּים קל"ח): 'הוֹדוּ לַה' כִּי טוֹב'. דְּנִיָּאל, (שְׁ)אֹמֶר (דְּנִיָּאל ב'): 'לֵךְ אֵלֶּהָ אֲבֹהַּתִּי מִהוֹדָא וּמִשְׁבַּח אָנָּה (=לֵךְ אֵלֶּהִי אֲבוֹתַי אֲנִי מוֹדָה, וְאוֹתָךְ מִשְׁבַּח). (וְאֵילּוּ) רַחֵל תִּפְסָה (ב) פֶּלֶךְ (=כַּכָּח) הַשְּׁתִּיקָה, (שֶׁהָרִי לֹא סִפְרָה לִיעֲקֹב כִּי לָבָן עוֹמֵד לְהַכְנִיס אֶת אַחוֹתָהּ לָאָה בְּמִקוּמָה). וְעַמְדוֹ כֹּל בְּנֵיהָ בְּעֵלֵי מִסְטִירִין (=לְשׁוֹן סֵתֶר). בְּנֵימִין, (שְׁנִקְרָא) 'יִשְׁפָּה' - יֵשׁ פָּה - יוֹדַע בְּמַכִּירַתוֹ שֶׁל יוֹסֵף, וְאִינוּ מְגִיד. שְׁאוּל (ש"א י'): 'וְאֵת דְּבַר הַמְּלוּכָה לֹא הִגִּיד לוֹ'. (ו) אֶסְתֵּר (אֶסְתֵּר ב'): 'אֵינְךָ אֶסְתֵּר מְגַדֶּת מוֹלַדְתָּהּ וְאֵת עֲמָה'..."

וְכֵן מוּבָא בְּמִדְרָשׁ תַּנְחוּמָא, "וַיִּצְא": "אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: כָּל יְמֵי גְדֻלַּתִּי בֵּין הַחֲכָמִים, וְלֹא מִצְאָתִי לְגוֹף טוֹב אֶלָּא שְׁתִּיקָה. רַחֵל תִּפְשָׁה (=הַשְּׁתִּיקָה) בְּשְׁתִּיקָה, עַמְדוֹ זִרְעָה בְּשְׁתִּיקָה (=הַנְּחִילָה רַחֵל אֶת מִידַת הַשְּׁתִּיקָה לְזִרְעָה). רֵאתָה סְבִלּוֹנוֹתֶיהָ (=מִתְנַוֶּתֶהָ) בְּיַד אַחוֹתָהּ, וְשְׁתִּיקָה. בְּנֵימִין (שֶׁהָיָה בֶן רַחֵל)...הָאֲבָן שֶׁלּוֹ מִן הָאֶפּוֹד (נִקְרָאת) 'יִשְׁפָּה'. (וּמִדּוּעַ נִקְרָאתָ כֵּךְ? שְׁכֵן), יוֹדַע (הָיָה בְּנֵימִין) בְּמַכִּירַת יוֹסֵף, (וְהָיָה) שׁוֹתֵק. (וְזֶהוּ 'יִשְׁפָּה' - יֵשׁ לוֹ פֶּה וְשׁוֹתֵק)".

עֲנִיָּן זֶה מוּבָא גַם בְּמִדְרָשׁ (אֶסְתֵּר רַבָּתִי ו', יב'): "אֵינְךָ אֶסְתֵּר מְגַדֶּת מוֹלַדְתָּהּ, מְלַמֵּד, שֶׁתִּפְסָה שְׁתִּיקָה בְּעֲצָמָה כְּרַחֵל וְקִנְיָה, שֶׁתִּפְסָה פֶּלֶךְ (=כַּח) שְׁתִּיקָה. (עַל-כֵּן) עַמְדוֹ כֹּל גְּדוּלַּתִּי זִרְעָה בְּשְׁתִּיקָה. רַחֵל תִּפְסָה פֶּלֶךְ שְׁתִּיקָה, רֵאתָה סְבִלּוֹנוֹתֶיהָ (=מִתְנַוֶּתֶהָ) בְּיַד אַחוֹתָהּ וְשְׁתִּיקָה. בְּנֵימִין בָּנָה תִּפְסָה בְּשְׁתִּיקָה, תִּדְעַ שְׁאֲבָנוּ שֶׁהָיְתָה בַּחֲשׁוֹן הָיְתָה 'יִשְׁפָּה', לוֹמֵר, (שְׁ)יִוֹדַע הָיָה בְּמַכִּירַת יוֹסֵף וְשׁוֹתֵק. 'יִשְׁפָּה' - יֵשׁ פֶּה וְשׁוֹתֵק. שְׁאוּל, בֶּן בְּנָה (ש"א י'): 'וְאֵת דְּבַר הַמְּלוּכָה לֹא הִגִּיד לוֹ'. אֶסְתֵּר: 'אֵינְךָ אֶסְתֵּר מְגַדֶּת מוֹלַדְתָּהּ וְאֵת עֲמָה'..."

מִטַּעַם זֶה, אוֹמֵר ה"שְׁפַת אֱמֶת", נִקְרָא מֶרְדֵּכִי בְּשָׁנֵי הַתְּאָרִים - "אִישׁ יְהוּדִי" ו"אִישׁ יְמִינִי" - כְּדֵי לְלַמְּדֵנוּ שְׁמֶרְדֵּכִי כָּלֵל בְּתוֹכּוֹ שָׁנֵי כּוֹחוֹת נִפְלְאִים: מִצַּד אֶחָד אֶת כַּח הַדִּיבּוּר שֶׁיִּרְשׁ מִלֹּאָה אִמְנּוּ. שֶׁהָרִי, כְּאֹמֵר, אִמּוֹ שֶׁל מֶרְדֵּכִי הָיְתָה מִשְׁבֵּט יְהוּדָה. וְאֵילּוּ מִצַּד שְׁנֵי הָיָה לְמֶרְדֵּכִי אֶת כַּח הַשְּׁתִּיקָה שֶׁיִּרְשׁ מִרַחֵל אִמְנּוּ, שֶׁהָרִי אָבִיו שֶׁל מֶרְדֵּכִי הָיָה מִשְׁבֵּט בְּנֵימִין.

וְהִנֵּה, עַל כַּח הַדִּיבּוּר שֶׁיִּצֵּר הַקִּב"ה בְּאָדָם לְמַדְנּוּ בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה (בְּרֵאשִׁית ב', ז'): "וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים...וַיַּפֵּחַ בְּאָפִיו נְשִׁמַּת חַיִּים, וַיְהִי הָאָדָם לְגִפְשׁ חַיָּה". וּמְפּוֹרֵשׁ בְּתַרְגוּם אוֹנְקֵלוֹס, ש'נִפְשׁ חַיָּה" זוּהִי "רוּחַ מְמַלְלָא" (=רוּחַ מְדַבְּרַת). וְכֵן פֵּרַשׁ רַש"י: "'לְגִפְשׁ חַיָּה' - אֵף בְּהֵמָה וְחַיָּה נִקְרָאוּ 'נִפְשׁ חַיָּה'. אֵף זֶה שֶׁל (ה)אָדָם (הִיא) חַיָּה שְׁבִכְלוֹ, שְׁנַתּוֹסֵף בּו(=בְּאָדָם) דְּעָה וְדִיבּוּר".

וְצָרִיךְ לְדַעַת, שֶׁהַדִּיבּוּר הוּא כַּח נִפְלְאָה שֶׁנָּתַן הַבוּרָא לְאָדָם, לֹא רַק כְּדֵי לְהַבְיַע בּוֹ אֶת דְּעוֹתָיו וְרִצּוֹנוֹתָיו. אֶלָּא, עֵינְךָ כַּח זֶה נִיתֵן לוֹ, כְּדֵי לְלַמּוֹד אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, (וּכְמוֹכֵן גַּם לְלַמֵּד אוֹתָהּ לְאַחֵרִים), וְכֵן כְּדֵי לְשַׁפּוֹךְ אֶת לְבוֹ בַּתְּפִילָּה לְפָנֵי בּוּרָא עוֹלָם. אוּלָם, צָרִיךְ לְדַעַת, שֶׁלְּפַעְעִים גַּם צָרִיךְ לְשַׁתּוֹק, כְּפִי שְׁאוּמֵר הַחֲכָם מִכָּל אָדָם (קַהֲלַת ג', ז'): "עַת לְחֻשׁוֹת (=לְשַׁתּוֹק) וְעַת לְדַבֵּר".

ואמרו חכמים, שהכח **לחשות** הוא יותר קשה מהכח לדבר. שכן, כאשר אין לאדם צורך או רצון לדבר, פי אז אין שום צורך לכח השתיקה, שהרי זה טבעו של אדם זה. אולם, כאשר יש לאדם צורך עז לדבר ולהשיב למחרתיו דבר, ובכל זאת הוא מונע עצמו מלדבר, ושותק, הנה על-כך שכרו הרבה מאד, כפי ששנינו בגמרא (יומא כג): "הנעלבין ואינן עולבין, שומעין חרפתן ואינן משיבין... עליהם הכתוב אומר (שופטים ה): 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'".

והנה, כפי שלמדנו רחל ולאה הם שרש לשני כוחות הנפלאים: לאה אמנו היא שרש לכח הגדול של הדיבור וההודאה. ועל-פן כאשר זכתה ללדת את יהודה הפן הרביעי של שבטי ישראל, לא קבלה זאת בשתיקה של סיפוק ושמחה, אלא פצחה בשבח והודאה לה' יתברך, ואמרה: "הפעם אודה את ה'". ועל-כך זכתה היא שיצא מזרעה דוד המלך, נעים ומירות ישראל, שחבר את ספר התהילים, שכלו **שבח והודאה** לה'.

לעומת זאת, רחל אמנו היא שרש לכח הגדול של השתיקה, כפי שכבר הבאנו בדברי המדרש: "ויזכר אלהים את רחל... אין לה נאה מן רחל, ובשביל נזיה (=יופיה) בקש יעקב לישא אותה. והיה (יעקב) משלח סבלונות (=מתנות) ליתנם לרחל. ולכן נותנן (=את המתנות) ללאה. והיתה רחל שותקת".

ולכן קשה לתאר במלים ואפילו מעט מזעיר, את הקדושה הגדולה בזיכרון המידות שהיתה לרחל אמנו. שהרי, שבע שנים עבד יעקב אצל לבן, כדי שיוכל לשאת את רחל אמנו לאשה. וסוף סוף כאשר מגיע כבר הזמן שתפנס רחל לחופה, בא לבן אביה ומכניס ברמאות את לאה אחותה במקומה.

והרי היה זה רק טבעי ומובן מאליו שרחל תגלה ליעקב את כל האמת. אולם, רחל אמנו "תפסה (ב)פלה (=בכח) השתיקה", ולא רק שלא גלתה ליעקב על הרמיה הגדולה של לבן אביה, אלא גם מסרה ללאה אחותה את הסימנים שמסר לה יעקב (כדי שידע להבחין אם היא רחל), וכל זאת כדי שלא לביש את לאה אחותה.

ולא לחינם מגלה לנו הנביא את עוצמת כח תפילתה של רחל אמנו, כפי שכתוב: "כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה פי איננו. כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה פי יש שכר לפעלתך נאם ה' ושבו מארץ אויב. ויש תקוה לאחריה נאם ה', ושבו בנים לגבולם".

שכן, רק רחל אמנו, אשר "תפסה (ב)פלה (=בכח) השתיקה" במסירות נפש ממש, ולא השתמשה בקולה, כדי לספר ליעקב על הרמאות של לבן, והיתה מוכנה לוותר על יעקב, שהיה כל-כך יקר ללבה, כדי לא לביש את לאה אחותה. רק קול קדוש כזה יש לו הכח לפרוץ את כל מחיצות הפרזול, ולפתוח שערי שמים, לעלות מעלה מעלה עד כסא הכבוד.

(ועתה בא וראה ששני הכוחות הנ"ל היו למרדכי, שכן, מצד אחד היה לו כח השתיקה שלא לספר לישראל שהקב"ה יעשה להם גם ויושיעם, שכן אז לא היו חוזרים בתשובה על עונם, וברור שכח זה היה לו מצד היותו "איש ימיני", שבט בנימין, זרעה של רחל אמנו, שתפסה בפלה (=כח) השתיקה. אולם, מצד שני היה צריך להשתמש גם בכח הדיבור ולזעוק "זעקה גדלה ומרה" כדי לעורר את ישראל בתשובה, וכח זה ירש מרדכי מצד היותו "איש יהודי", משבט יהודה, זרעה של לאה, שתפסה בפלה (=כח) הדיבור.

ולכן "מרדכי" בגמטריה הוא "רחל לאה", כדי לומר לה שמרדכי כלל בתוכו שני כוחות – את כח לאה אמנו, שאחזה בפלה (=כח) הדיבור, וכח רחל אמנו, שאחזה בפלה (=כח) השתיקה). (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) "אף-על-פי שהאש יורדת מן השמים, מצנה להביא מן ההדיוט"

האדמו"ר רבי חיים מאיר יחיאל, נכדו של המגיד מקוזניץ, פנה יום אחד לאחד מחסידיו והעיר לו, שאין הוא מתפלל פראוי בתפילת הצבור, והוא מהלך במקום למקום בזמן התפילה בחסר מנוחה ובאי-שקט נפשי. השיב לו החסיד, בהכנעה ובקול רועד, שלאחרונה הוא חש שאינו יכול להתפלל לפני הבורא יתברך, ועליו לחכות זמן רב להתעוררות מיוחדת שתבוא לו משמים.

הרגיע האדמו"ר את החסיד הנרגש, ואמר לו: לדעת רבי יהושע בן לוי במסכת ברכות (כו, עב) "תפילות - כנגד (קרבת) תמידים תקנום". כלומר, חכמינו הקדמונים תקנו את תפילות היום במקום קרבו התמיד של שחר וכנגד קרבו התמיד של בין הערבים, שהיו מוקרבים מדי יום ביומו בבית המקדש. והנה, שנינו בברייתא על הכתוב "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח": "אף-על-פי שהאש יורדת מן השמים (על הקרבן), מצוה להביא (אש) מן ההדיוט" (=מן הארץ ע"י הכהן) (עירובין סג). וכך רך שקבעו חז"ל לגבי הקרבנות, עלינו לנהוג גם היום: על כל אדם מישראל להשתדל בשעת התפילה, שתהא בו אש פנימית משל עצמו, ואל יהא מתרוצץ ומצפה לאש קדש שתירד לו מן השמים... (לכן רוב האנשים בזמן תפילת "העמידה" מתנדנדים כמו שלהבת הנר, כדי - "להביא אש מן הארץ").

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!